

Ustawa

z dnia

o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Art. 1. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, z późn. zm.¹⁾) po art. 194h dodaje się art. 194i i art. 194j w brzmieniu:

„Art. 194i. Do ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ubezpieczonego urodzonego w roku 1953, nie stosuje się przepisu art. 25 ust. 1b, jeżeli wniosek o przyznanie tej emerytury zgłosi w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego przepisu, pod warunkiem, że prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 6 czerwca 2012 roku.

Art. 194j. 1. Ponowne ustalenie emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ubezpieczonemu urodzonemu w roku 1953, od podstawy ustalonej z zastosowaniem art. 194i, następuje z urzędu.

2. Przeliczeniu podlega podstawa obliczenia emerytury ostatnio przyjęta do ustalenia kwoty świadczenia, a następnie uwzględnia się kolejne zmiany wysokości świadczenia.

3. Emerytura w ponownie ustalonej wysokości przysługuje od dnia, od którego podjęto wypłatę emerytury przyznanej na podstawie art. 24, a w przypadku, gdy prawo do tej emerytury było zawieszona – od dnia, od którego mogłaby być podjęta jej wypłata.

4. Jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 jest wyższa od wypłacanej dotychczas, emerytowi wypłaca się wyrównanie. Kwotę wyrównania stanowi różnica pomiędzy sumą kwot emerytur, jakie przysługiwałyby w okresie, o którym mowa w ust. 3, z uwzględnieniem ich waloryzacji, a sumą kwot wypłaconych w tym okresie.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 2245 oraz z 2019 r. poz. 39, 539, 730, 752, 1622, 1915 i 2070.

5. Przepisy ust. 1–4 stosuje się odpowiednio do ponownego ustalenia wysokości renty rodzinnej.”.

Art. 2. 1. Z dniem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie podstawy obliczenia emerytury, o którym mowa w art. 194j ustawy zmienianej w art. 1, postępowanie w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury lub renty rodzinnej z pominięciem przepisu art. 25 ust. 1b ustawy zmienianej w art. 1, wszczęte przez organ rentowy w wyniku skargi o wznowienie postępowania złożonej w trybie art. 145a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 oraz z 2019 r. poz. 60, 730 i 1133) lub przez sąd w wyniku skargi o wznowienie postępowania złożonej w trybie art. 401¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, z późn. zm.²⁾), podlega zawieszeniu z mocy prawa do czasu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie tego wniosku.

2. Organ rentowy zawiadamia sąd o złożeniu wniosku, o którym mowa w ust. 1, oraz o wydaniu decyzji.

3. W przypadku wydania przez organ rentowy decyzji o odmowie ponownego ustalenia wysokości emerytury zgodnie z art. 194j ustawy zmienianej w art. 1, organ rentowy lub sąd z urzędu podejmuje zawieszone postępowanie, o którym mowa w ust. 1.

4. Postępowanie, o którym mowa w ust. 1, umarza się z dniem wydania przez organ rentowy decyzji zaspokajającej roszczenie w całości.

Art. 3. Przepisów art. 194j ustawy zmienianej w art. 1 nie stosuje się do spraw, w których skutek wznowienia postępowania, o którym mowa w art. 2, nastąpiło zaspokojenie roszczeń w całości.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2019 r. poz. 1469, 1495, 1649, 1655, 1798, 1802, 1818, 2070, 2089, 2128 i 2270.

UZASADNIENIE

Celem projektowanej ustawy jest realizacja orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. sygn. P 20/16, stwierdzającego niezgodność art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, z późn. zm.) w zakresie jakim dotyczy urodzonych w roku 1953 kobiet, które przed dniem 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury wcześniejszej na podstawie art. 46 w związku z art. 29 ustawy emerytalnej, z art. 2 Konstytucji RP.

Proponowane przepisy mają umożliwić wszystkim ubezpieczonym urodzonym w roku 1953, pobierającym emeryturę wcześniejszą na podstawie przepisów art. 46, art. 50, art. 50a, art. 50e, art. 184 ustawy emerytalnej oraz art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2019 r. poz. 2215), uzyskanie prawa do emerytury powszechnej bez zastosowania mechanizmu pomniejszania podstawy jej obliczenia o sumę kwot pobranych emerytur wcześniejszych. Z takiej możliwości będą mogli skorzystać ubezpieczeni z rocznika 1953, którzy przed wydaniem wymienionego orzeczenia Trybunału występowali do ZUS o przyznanie emerytury powszechnej oraz ci, którzy z takim wnioskiem wystąpią po raz pierwszy.

Projekt dostosowuje system prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. Jego sentencja została ogłoszona 21 marca 2019 r. w Dz. U. poz. 539, a jego pełna treść wraz z uzasadnieniem w OTK ZU A z 2019 r. poz. 11.

Celem wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego Komisja Ustawodawcza Senatu IX kadencji w dniu 15 maja 2019 r. przedstawiła projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Prace nad senackim projektem ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zostały przerwane wraz z zakończeniem kadencji Parlamentu w dniu 11 listopada br.

Trybunał Konstytucyjny orzekając o niezgodności art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z art. 2 Konstytucji RP skonstatował, iż kobiety urodzone w roku 1953, które zdecydowały się przejść na wcześniejszą emeryturę, nie miały – w momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego – świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze ich przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. Nie mogły bowiem przewidzieć, że przejście na emeryturę jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia.

Art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadzony ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 6 czerwca 2012 r. poz. 637) wszedł w życie 1 stycznia 2013 r. Zgodnie z jego brzmieniem wysokość emerytury przysługującej ubezpieczonym w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego winna być pomniejszana o kwotę stanowiącą sumę kwot już pobranych emerytur wcześniejszych.

Trybunał Konstytucyjny nie zakwestionował samej zasadności istnienia mechanizmu pomniejszania, lecz uznał, iż jest on niekonstytucyjny w odniesieniu do kobiet urodzonych w roku 1953, które uprawnienie do uzyskania emerytury wcześniejszej *in abstracto* nabywały osiągając wiek 55 lat wskazany w art. 29 ustawy emerytalnej w 2008 r., zaś z wnioskiem o jej przyznanie występowały do dnia 6 czerwca 2012 r. (nabycie prawa do emerytury wcześniejszej *in concreto*). Wspomniana grupa emerytek powszechny wiek emerytalny osiągała po 2012 roku, a zatem już w okresie obowiązywania art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego zasada zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oznacza konieczność zapewnienia bezpieczeństwa prawnego jednostki i sprowadza się do takiego stanowienia i stosowania prawa, aby nie stawało się ono swoistą pułapką dla obywatela, aby mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji. Takiej możliwości została pozbawiona grupa kobiet urodzonych w roku 1953, pobierających emeryturę wcześniejszą przed dniem 6 czerwca 2012 r.

Trybunał Konstytucyjny podkreślił, iż w celu zagwarantowania jednolitych zasad zwrotu świadczeń należnych uprawnionym ustawodawca powinien wprowadzić odpowiednie regulacje w tym zakresie, nadto skutkiem orzeczenia jest prawo wznowienia postępowania na mocy art. 190 ust. 4 Konstytucji RP dla wszystkich kobiet objętych jego zakresem. Należy jednak mieć na uwadze, iż możliwość wznowienia postępowania jest obwarowana przepisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, z późn. zm.). W myśl art. 146 § 1 Kpa uchylenie decyzji w związku z wydaniem orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia decyzji upłynęło pięć lat. Sama natomiast skarga o wznowienie postępowania administracyjnego winna być złożona w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (art. 145 § 2 Kpa).

Projekt ustawy umożliwi zatem realizację wytycznych zawartych w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego wszystkim ubezpieczonym, w sprawach których nie istnieje możliwość wznowienia postępowania administracyjnego przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych oraz sądowego przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych z uwagi na wpływ ustawowych terminów.

Podkreślenia wymaga też fakt, że projekt przewiduje: 1) zwrócenie ubezpieczonym różnicy między pobieraną dotychczas emeryturą, a emeryturą, która powinna być wypłacana, 2) ponowne przeliczenie renty rodzinnej, 3) zawieszenie lub umorzenie postępowań w sprawie ponownego ustalenia podstawy obliczenia emerytury, wszczętych przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy.

Proponuje się, by projekt ustawy wszedł w życie po upływie 14 dni od dnia jego ogłoszenia.

Projekt ustawy nie wymaga zamieszczenia przepisów przejściowych.

Projekt ustawy nie ma wpływu na funkcjonowanie przedsiębiorców, również sektora mikro - małych i średnich przedsiębiorstw.

W ocenie projektodawcy przedmiot projektowanej regulacji nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej i nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z przepisami w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, ponieważ nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Zgodnie z § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.) projekt nie podlega opinii właściwych instytucji i organów Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Banku Centralnego.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów projekt zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny w dniu skierowania do uzgodnień i konsultacji publicznych.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu: Sekretarz Stanu Stanisław Szwed</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu: Departament Ubezpieczeń Społecznych 66 11 738</p>	<p>Data sporządzenia: 11.12.2019 r.</p> <p>Źródło: Orzeczenie TK</p> <p>Nr w wykazie prac legislacyjnych: UB1</p>
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Kontekst problemu: Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 6 marca 2019 r. (sygn. akt P 20/16) uznał za niezgodny z *Konstytucją RP* przepis art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (*FUS*) w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy kobiet urodzonych w 1953 r., które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 w związku z art. 29 tej ustawy.

Nowelizacją (z dnia 11 maja 2012 r.) ustawy o emeryturach i rentach z *FUS* od 1 stycznia 2013 r. zmieniono zasady obliczania wysokości świadczenia emerytalnego osobom pobierającym tzw. wcześniejszą emeryturę, wprowadzając w przepisie art. 25 ust. 1b ustawy mniej korzystne rozwiązanie, polegające na odliczeniu od podstawy obliczenia emerytury powszechnej pobranych dotychczas kwot emerytur wcześniejszych.

Roczniki, które do momentu wejścia w życie powyższego przepisu osiągnęły powszechny wiek emerytalny skorzystały z możliwości obliczenia wysokości emerytury według dotychczasowych – korzystniejszych dla nich zasad. Takiej możliwości nie miały kobiety z rocznika 1953, gdyż powszechny wiek emerytalny osiągnęły dopiero w 2013 r., kiedy obowiązywały już nowe, mniej korzystne zasady obliczania wysokości emerytur powszechnych.

W opinii Trybunału przepis art. 25 ust. 1b nie budziłby wątpliwości, gdyby został ogłoszony przed momentem podejmowania przez kobiety z rocznika 1953 decyzji o przejściu na wcześniejszą emeryturę. Wówczas emerytki z tego rocznika miałyby świadomość konsekwencji pobierania wcześniejszej emerytury.

Zdaniem TK wprowadzenie do ustawy o emeryturach i rentach z *FUS* mechanizmu potrącania kwot pobranych świadczeń w stosunku do kobiet urodzonych w 1953 r. nastąpiło z naruszeniem konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i stanowionej przez nie prawa.

Skutkiem omawianego wyroku TK jest prawo wznowienia postępowania z mocy art. 190 ust. 4 Konstytucji dla wszystkich kobiet objętych zakresem orzeczenia TK. Mimo to Trybunał zasugerował, że w celu zagwarantowania jednolitych zasad zwrotu świadczeń należnych uprawnionym ustawodawca powinien wprowadzić odpowiednie regulacje w tym zakresie.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Projektowane rozwiązanie polega na wprowadzeniu do ustawy przepisu (art. 194i), w myśl którego reguły polegającej na odliczaniu od podstawy obliczenia emerytury powszechnej kwot pobranych emerytur wcześniejszych nie stosuje się do ubezpieczonych urodzonych w roku 1953, którzy pobrali emerytury wymienione w tym przepisie na podstawie wniosku złożonego przed dniem 6 czerwca 2012 r., lecz przed wydaniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. nie występowali o emeryturę powszechną, o której mowa w art. 24 ustawy emerytalnej, pod warunkiem złożenia wniosku o jej przyznanie w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego przepisu.

Ponadto przyjęto, że dla ubezpieczonego, który pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 46, art. 50, art. 50a, art. 50e i art. 184 ustawy lub art. 88 ustawy – *Karta Nauczyciela*, w oparciu o wniosek złożony przed dniem 6 czerwca 2012 r., i w momencie osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego przed wydaniem orzeczenia Trybunału występował o przyznanie emerytury powszechnej, z urzędu nastąpi ponowne ustalenie jej wysokości, z uwzględnieniem powyższych zmian (proponowany art. 194j ust. 1).

Zakres podmiotowy projektu ustawy został zakreślony szerzej niż wynikałoby to z orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, ponieważ obejmuje zarówno kobiety jak i mężczyzn urodzonych w 1953 r.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	820	154	158	161	165	168	172	175	178	181	2331
- FUS	0	820	154	158	161	165	168	172	175	178	181	2331
Saldo ogółem	0	-672	-127	-129	-132	-135	-138	-141	-143	-146	-148	-1912
budżet państwa	0	37	7	7	7	7	8	8	8	8	8	105
JST	0	37	7	7	7	7	8	8	8	8	8	105
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	-746	-140	-144	-147	-150	-153	-156	-159	-162	-165	-2121
- NFZ	0	74	14	14	15	15	15	15	16	16	16	210
- FUS	0	-820	-154	-158	-161	-165	-168	-172	-175	-178	-181	-2331
Źródła finansowania												
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Szacunkowe skutki finansowe dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zostały oszacowane w oparciu o symulacje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.											

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, a także na sytuację ekonomiczną osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

		Skutki										
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)				
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny bieżące)	duże przedsiębiorstwa (banki)	0	0	0	0	0	0	0				
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0				
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz starsze	0	672	127	129	135	148	1912				
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Szacunkowa przeciętna miesięczna podwyżka świadczenia – dla kobiet i mężczyzn, którzy skorzystają z proponowanej zmiany – wyniesie 197 zł, natomiast przeciętna kwota wyrównania wyniesie 10 092 zł.										
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw											
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe											
	osoby niepełnosprawne oraz starsze											
Niemierzalne	funkcjonowanie przedsiębiorców											
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe											
	osoby niepełnosprawne oraz starsze											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń												

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

9. Wpływ na rynek pracy

Nie dotyczy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
--	--	---

Omówienie wpływu	Zmiana nie ma wpływu na wskazane obszary.
------------------	---

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Przepisy projektu będą miały zastosowanie od dnia jego wejścia w życie.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Projektowane rozwiązanie powinno podlegać ewaluacji po roku od jej wejścia w życie w zakresie liczby wniosków o wznowienie postępowania i ponowne przeliczenie wysokości emerytury, liczby spraw, w których przeliczenie wysokości emerytury skutkowało zwiększeniem wysokości pobieranego świadczenia oraz przeciętnej wysokości wzrostu świadczenia.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak